

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL. hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Az országos erkölcsnemesítő egyesületről. Erdős József. — Tárca. A belmissió története stb. Csiky Lajos. — A lelkészjelölő bizottság figyelmébe. Igazmondó. — Lapszemle. — s. — A nagy-szalontai egyházmegyéből. — Irodalom. — Különméltóságok. — Szerk. posta. — Hirdetés.

Az országos erkölcsnemesítő egyesületről.

III.

Mens sana in corpore sano, mondák a régiek. És az irás, szólván a léleknek gyümölcseiről, így szól: „Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν . . . ἐγκράτεια.“ A morál pedig 1. Kor. 9, 25-re való hivatkozással, az erényeszközök fogalmát ἀσκησις-nek s az erény gyakorlásáról szóló tant ascetikának szokta nevezni. Látható ebből, hogy önmérséklés, önuralom nélkül nem gyakorolható az erény. Épen azért van szükség éber önuralomra, mivel a σάφης folytonos kísértéseknek van kitéve s az isteni kegyelem által ujjászületett keresztyénnek örködni kell, hogy megmaradjon a kegyelemben s vissza ne essék előbbi bűneibe.

Mielőtt e fogalmi meghatározásokat, az országos erkölcsnemesítő egyesület további működésére alkalmaznók s a mértékletességi és ifjúsági egyletekről szólnánk: legyen szabad a régmúlt idők történetéből, egy-két ide vonatkozó ethikai adatot felelevenítenünk. Méltóztatnak tudni, hogy önuralom, illetőleg ἀσκησις alatt a klasszikus nyelvhasználat szerint értették az athleták szigorú életmódját, melynélfogva ők, hogy ügyesebbek és képebbek lehessenek a harci játékokra, az élvezet sokféle nemétől visszatartóztatták magokat. A régi, különösen platónikus bölcselőkről szintén tudjuk, hogy kerültek mindennemű világi foglalkozást és élvezetet s a magasabb szellemi élet aerájában keresték a legfőbb gyönyört. Az ószövegetben is találunk hasonló nyomokra. Így például gyakorolta a zsidó nép a böjtölést, mint a belső megalázkodás

külső kifejezőjét, melyet azonban a farizeusok tulságba vittek. De még tovább mentek ő nálok az essanusok, a kik a rendes böjtön kívül, a hus és bor élvezetétől teljesen tartózkodtak. A zsidóknál igen érdekes intézmény volt a nazireusság, mely szerint az illető héber férfi vagy nő fogadalmat tett, hogy a bortól és minden részegítő italtól, szőlő, mazsola, ecetes és efféle élvezetétől tartózkodik, haját nem vágatja le, míg csak fogadalmi ideje le nem telik stb., a mint ezt megírva találjuk Móz. IV. könyvében. Az első három századbéli keresztyénség történetéből ismeretesek az agonistikoi, continentes, majd később a barátélet, különösen a trappisták tulzó rendje. Ezen sötét időszakok után új világosság árad szét a reformáció terjedésével az erkölcsiségre nézve is. A reformátorok a képmutatás és színlelt kegyeskedés ellenében, a prófétákhoz hasonlóan, az igazi, Istennek tetsző életfolytatást hangsúlyozták. A ref. egyház kiváltképen a munkás, erényes, hiteles keresztyénségre helyezi a fősúlyt, de az erénygyakorlásnak nem tulajdonít érdemet, mint a r. kath. morál, mely szerint a laikus folytonosan a paphoz, mint a lelkiismeret vezetőjéhez van kötve, rá van utalva. Mindenki kötelezve van erényes élet folytatására és ugyan micsoda érdem van a kötelesség teljesítésében? A mértékletesség is minden embernek hivatása és annak gyakorlása által senki különös elismerésre nem érdemes, nem méltó. A mértékletes ember jutalma öntettében és életfolytatásában és azon áldásban rejlik, melylyel Isten az erényes életű embert és maradékait megáldja mind ezeriziglen. Ezen alapon legalább is feleslegesnek tartjuk a mértékletességi egyesület alapszabályai 13. §-ának tartalmát, melyszerint „oly egyéneknek, a kik az egyesületbe lépésök után, három éven át fogadalmukat híven megtartották, a választmány, kívánságukra (!) elismerő bizonyítványt tartozik (!) kiállítani.“ Természetesen keresztyéni erkölcsi alapon mondjuk ezt szükség-

telennek, mert ez a §., valamint a 18. is, mely a fogadalmat megtartó szegénysorsu tagoknak még jutalmat is ígér, — mind ez azt mutatja, hogy a mi társadalmunk valóban romlásnak indult, mert az iszákosok, részegesek, dorbézolók nagy tömegét csakis úgy lehet még reményünk megjavíthatni, ha számukra jutalmat, kívánságukra elismerést szavaz egy egyesület. A minapában sokat kifejezőleg mosolygott egy uri társaság egy tisztelt férj és családapa naiv előadásán, ki azzal dicsekedett, hogy ő már érdemelt ki elismerő okmányt a helyi mértékletességi egylettől. Érdeme bizonyára annál nagyobb, mivel ő nemcsak magyar polgár, de egyszersmind tisztos hivatású férfi is. Az ilyen érzésű uraktól mi nagyot várhat a társadalom? Ha egyebet nem, legalább azt, hogy saját érdekekben is, holtuk napjáig törzstagjai maradjanak a mértékletességi egyesületnek. Valóban égető szükség van ez intézményre s a belmissiónak is igen tág munkatér kínálkozik még a legkisebb községben is; mert az eszemiszom, a dinomdánom annyira elharapózott, hogy komoly veszélyvel fenyegeti a magyar társadalmat. Vajha lennének nálunk is minél nagyobb számmal oly lelkes apostolai a mértékletességi egyesületnek, mint ama Pater Matthew Irlandban († 1856.) vagy Böttcher prot. lelkész Hannoverben, Zschokke Arauban és több mások, kik a veszedelmes pálinkaivás — e halálos dögvész — iszonyatosságai ellen, a felebaráti szeretet mentő hatalmával küzdöttek s diadal-maskodtak. Itt ismét szükségesnek bizonyul be a közigazgatás és közrendőrség igénybevétele, főleg arra nézve, hogy a korecsmák éjjeli törvényes záróra után, tivornyák tanyája és erkölestelenség bünbarlangjai ne lehessenek; országos vásárok alkalmával a részegeskedés és tolvajlás bűne megakadályoztassék; az italmérés körül tapasztalható visszaélés, hamisítás és csalás, szigorubb ellenőrizés és büntetés alkalmazása által csökkenjen stb. — Míg az alsó népréteg erkölcsi és physikai létépségét a pálinka és szeszes italok tulságos ivása veszélyezteti: addig az előkelőbb, vagyonosabb osztály anyagi romlását a gourmandise, a hasnak imádása sietteti. Számos háztartás a csömörletességig menő bőségről ismeretes. Hát még az ugynevezett bucsuk alkalmával, minő országos eszemiszomot rendeznek a legtöbb helyen. A mi Bácskánk is híres vala erről, sőt még ma is híres. Mindezen erkölcsi kóros állapotokat hivatva vagyunk javítani s úgy látszik, hogy az egyházi szószék az íge hirdetése és a nevelés lelkiismeretes vezetése mellé nagy szükségünk van a mértékletességi egyesületek meghonosítására is, mely tekintetben

bizonyára minden néptanító és lelkipásztor igyekezni fog megtenni kötelességét, intvén és tanitván mindeneket, hogy „mint nappal ékesen járjunk, nem dobzóadásokban és részegségekben, nem ágyas házban való bujálkodásban és mértékletlenségben, nem versengésben és irigységben, hanem öltözzétek fel az Ur Jézus Krisztust és a testet ne tápláljátok az ő kívánságiban!” (Róm. 13.)

Záradékul még az ifjúsági egyesületek érdekében kell egy pár szót szólnunk. Meglátszik a kibocsátott utmutatásban közölt alapszabálytervezetből, hogy a mi magyar társadalmi viszonyaink talajában, az erkölcsnemesítésnek ezen faja fog legnehezebben gyökeret verni, a mely pedig minden egyéb hasonló czélú intézmények között a legislegszükségesebb volna. Maga az alapszabályterv stylusa helyenként olyan homályos, nem magyar ízű, kiérzik, hogy németből van fordítva; a tájékoztatás pedig részleges, vázlatos, nem rokonszeny-gerjesztő. Nagyon sok a paragrafus, de kevés benne az élet, a vonzó elem; ez pedig fontos dolog, ha azt akarjuk, hogy a magyar ifjúság, e szabályzatnak már csak hallására is kedvet, ösztönt nyerjen az egyesületi életre. Itt hát még sok lesz a pótolni való.

Azonban az eszme oly fenséges, oly nemes és hazafias, hogy lehetetlen mindnyájunknak fel nem buzdulni annak megvalósítására. Az arany ifjúság a legfogékonyabb; lángol, lelkesül, élni-halni kész a hazáért, a szabadságért, a szépért, jóért és örökigazért. Ezt az ifjúságot akarja a társadalom magáénak vallani, védelmére nevelni, mert a jövő biztosítéka csakis e hazafias, életerős, tiszta erkölcsű és istenfélő ifjúság lehet. Im' ez az a tér, melyen minden polgára e hazának, vallás- és nemzetiségkülönbség nélkül egy szent célra törekedni van hivatva, t. i. hogy hazánk ifjúsága, a jövő idők jöhető viharai közt, mint erős, edzett, győzelemre jogosult phalanx megállhassa helyét s betölthesse feladatát. Méltó e magasztos eszme a beható megvitatásra s érdemes minden igazi magyar támogatására!

* * *

Hadd kísérje immár a magyar protestáns papság és tanítói kar rokonszenve, bizodalma és istápolása az országos erkölcsnemesítő egyesület törekvéseit s a célba vett munkát áldja meg a jó Isten!

Ujsóve, 1887. június 24.

Erdős József.

T á r c z a.

A belmissió vázlatos története s jelenkori állása a külföldön és a magyarországi ev. ref. egyházban.*)

(Folytatás.)

A veszélyben forgók megóvására állított belmissiói intézetek továbbá a mesterlegény, munkásbeszálók, melyeknek német nevök: „Herberge zur Heimath.“ Az otthonhoz vannak e beszálók címelve s azon régi századok óta fennálló mesterlegénybeszálóknak akarnak ezek konkurrencziát csinálni, melyek az erkölcsi fegyelem, rend, tisztaság, megbízhatóság dolgában a legtöbb esetben igen oszult állottak s nagyon gyakran úgy voltak ismeretesekek, mint a féktelenség és tobzódás, feslettség és testi bűnök ápoló tanyái. A vendégeket szíves vendéglős, misszionáriusi iskolában képezett házi atya fogadja; a beszálóban, hol az ételmezésért, a szállásért természetesen fizetni kell, szeliden alkalmazott keresztyéni fegyelem uralkodik annyiban, hogy minden illetlen durvaság, ocsmány dalok, trágár beszédek, hazardjátékok s a pálinkaivás ki vannak abból zárva. Egyszerűleg jó vendéglőknek akarnak e beszálók látszani, melyek, mind fokozottabb mértékben látogatva, jótékony hatással vannak a sok kísértésnek kitett vándorló mesterlegények, helyet kereső munkások erkölcsi életére.

Rendkívüli fontos szerepet játszanak továbbá, főként nagyobb városokban, a szolgálóbeszálók (Mägdeherberge), melyeknek célját röviden abban jelzem, hogy azok a szolgálatot kereső leányoknak addig is, míg helyet kapnának, fedelet, ez alatt némi csekély fizetésért, vagy kézi munkáért kenyeret adnak. Hogy mennyi elcsábítási alkalomnak veszi ez által elejét a belmissió, hogy mennyi lélek üdvét menti meg: azt számokkal nem lehet kimutatni, de lehet érezni e szereteti munka fontosságát.

Itt kell megemlékezni a keresztyén ifjúsági szövetezetekekről, melyek egymástól többé-kevésbé eltérő berendezéssel, szigorubb, vagy kevésbé szigoru követelményekkel, az ifjúság szellemi, erkölcsi és lelki nívaujának emelését tűzik ki célul. Több helyen, nézetem szerint egészen helyesen, a német „frisch, frei, fröhlich, fromm“ elvet hangoztatják s össze akarják azon ifjúsági egyesületekben a komolyt a vidámmal, a hasznost a mulatsággal kötni. A svájci és angol ilyen egyesületeket az a veszély fenyegeti, hogy pusztá épületességi egyletekké szűkülnek össze, a német és a holland ilyen egyleteket pedig a teljes elvilágiasodástól lehet félteni. A protestáns ifjúsági egyesületek 1856. óta minden 3 évben össze szoktak jönni egyetemes szövetezeti gyűlésre, olyanformán, mint a „katholikus legényegyletek“, melyek már 1860-ban 500,000 tagot számláltak.

3. A belmissiónak harmadik működési köréről, a sze-

*) Felolvastatott N.-Beckereken, a békésbányai ev. ref. egyházmegye, 1887. április 14-én tartott lelkészgyűlési közgyűlésén.

gények és betegek ápolásáról, mely iparos és munkás iskolák, árvaházak, különféle segélyegyletek, koldulás elleni egyletek, szegényházak, kórházak és szülői betegek háza, gyermekgyógyintézetek, hülyék, nehézkesek gyógyintézetei, siketnémák és vakok részére való intézetek útján történik, — erről nem beszélhetek itt sokat, csak annyit említek föl, hogy mindezen intézetekben is a humanitás szelid lehelletét a vallás vigaszának olaja teszi még illatosabbá.

4. A negyedik munkakör, az atyafiak erősítése legfőképpen a biblia- és traktátusterjesztő társulatok, a vasárnapi iskolák és a gyermekistenistiszteletek által töltetik be. A könyvek könyvét, a bibliát, hitünk és erkölcsi életünk ezen okmánytárát, a biblia-terjesztő társulatok teszik mindinkább hozzáférhetővé. Ezen társulatok között föltétlenül legelső a világra szóló nagy „britt és külföldi biblia-terjesztő Társulat“, mely 1804. márczius 7-én alakult meg Londonban. E társulat ügyeinek kezelése 36, világi férfuból álló bizottság kezében van, kik közül 6 külföldi, 15 az angol államegyháznak s másik 15 a különböző protestáns felekezeteknek tagja. Szolgáljon dicsőségére hazánknak, hogy a 6 külföldi között most van egy Londonban élő magyar hazánkfi is, Dr. Duka Tivadar, a kinek köszönhetjük jórészen az ótestamentomnak a Társulat költségén már munkában levő revisióját. A nagy angol Társulat a mult évben 4'123,904 s megalakulása óta 108'320,869 egész, vagy részbibliát terjesztett el a földkerekségen mintegy 270 nyelven. Nincsen társulat a földön, mely ilyen erővel terjesztené Isten nagyságos dolgainak ismeretét. 1879-ig több mint 85 millió frtot adott ki e Társulat a biblia különböző nyelvekre való fordítására, átnézetésére, kiadására és terjesztésére s önkéntes adakozásokból való évi jövedelme rendszeren felül van 2 millió forinton. E nagy Társulat mellett számos kisebb körü biblia-terjesztő társulatot sorolhatnánk elő. A „Weekly Review“ cz. angol lap 1879-ik évi apr. 26-iki számában olvastam egy részletes statisztikai kimutatást, mely szerint addig a különböző társulatok által a jelen században kibocsátott bibliák száma 150 millióra ment s e számba csak az ezen társulatok által terjesztett bibliák vannak fölveve, holott például a traktátusterjesztő társulatok is roppant mennyiségű bibliát terjesztenek el.

A biblia-terjesztő társulatok mellett méltó helyet foglalnak el a traktátusterjesztő társulatok, melyek az erkölcsöt, az izlést rontó ponyvairódmalmi termékek ellensúlyozására vallásos-erkölcsi iratok terjesztenek. Az ilyen társulatok között leghatalmasabb a londoni „Vallásos traktátusokat terjesztő Társulat“ (Religions Tract Society), mely 1799 május 10-én alapult meg. E Társulat ügyeit 4 lelkész és 8 világi férfi vezeti s megalakulása óta több mint 2 milliárd vallásos tartalmu nagyobb könyvet és kisebb vallásos-erkölcsi irányu iratot terjesztett el a földnek igen sok különböző nyelvein. Ezen nagy Társulat s általában a traktátus-terjesztő társulatok történetéről 1880-ban én irtam 37 lapon egy, Budapesten megjelent ismertetést.

A vasárnapi iskolák, a gyermekistenistiszteletek meglehetősen ismert dolgok mi közöttünk is. Külföldön valóságos élethatalommá nőtték ki azok magukat. Céljok a biblia tanainak ismertetése, a vallásosság

elveinek a gyermeki szívekbe való becsepegtetése által élő tagokat nyerni Krisztus anyaszentegyháza részére. Ugy érzem, hogy e tárgyról már itten vagy nagyon sokat kellene beszélnem, vagy meg kell elégednem annyival, a mit e mindfontosabbá váló munkáról e néhány szóban mondtam. Mindenesetre kénytelen vagyok ez utóbbi utat választani.

5. Az elszóródottak összegyűjtése az ötödik munkakör. Minden egyháznak önmaga iránti szent kötelessége gondoskodni azon tagjairól, kik elszórtan, vagy az anyai kebeltől messze elszakadtan, idegen felekezetek tagjai közé beékelve, az illető egyház testétől való elszakadás, az illető egyház organismusától való elidegenedés veszélyének vannak kitéve. Nem érti meg hivatását az az egyház s bűnös közönye miatt megérdemli, ha a lassu enyészet halálharangja csendül meg fölötte, a mely a maga testének, nem közvetlenül a szív véréből táplálkozó tagjait nem akarja minél közelebb vonni kebléhez. A külföldi protestantismus igen sokat teszen e tekintetben s itt csak egy nagy alkotására, a németországi Gusztáv-Adolf egyletre akarok rámutatni, melynek gondolata a nagy svéd király, Gusztáv Adolf halálának kétszázados évfordulati napján, 1832. november 6-án született meg. Hogy mit és mennyit teszen e nagyfontosságú érdekeket szolgáló egylet, Európában és Európán kívül, a protestantismus ügyének, az anyagi bajokkal küzdő szegény protestáns egyházak jólétének, fölvirágzásának emelésére, arról hazánk sok protestáns gyülekezete is tanuskodhatik.

Csiky Lajos.

(Folyt. köv.)

A lelkészjelölő bizottságok figyelmébe.

Több oldalról vitatott, egyesek által hiányosnak ismert, az élet kívánalmainak, — s a lelkészi fontos állás, — a hívek erkölcsi s anyagi emelkedésének teljesen meg nem felelő papválasztási törvényeink körül kifejtett elvi álláspontok, nézetek között alig olvasunk egyet is oly megjegyzést, mi a valóságot nélkülözné, alkalmazásba véve, üdvös eredményeket ne szülne. Csak hogy az eddig felmerült nézetek, többnyire a fennálló papválasztási törvények általánosságban való átídomítására, részben pótlására, illetve módosítására vonatkoznak inkább, mintsem az ezen törvények útján eszközözendő választás eredményének vizsgálataival foglalkoznának.

Pedig ettől függ a papi hivatal működésének elmaradhatatlan üdvös következménye. Nevezetesen: az egyházi közélet felvirágoztatása, a megválasztott egyén önállósága, haladása; a híveknek egyetemleg és egyenként szellemi fejlődése, — emelkedése, az anyagiakban való elmaradhatlan gyarapodás; egyszóval, az egyházi közjólét.

Mellőzve tehát ezuttal a fennálló választási törvények már ugyis sokszor vitatott egyes tételeit: azon viszonyokra kívánok ez alkalommal mutatni, miket a lelkészjelölő bizottságnak, az egyes egyházak jól felfogott érdekében, nem szabad figyelmen kívül hagyni.

A közmondás azt tartja: „valahány ház, annyi szokás.“ Itt alkalmazva ezt teszi: „valahány egyház, annyi különböző életviszonyok, körülmények; az egyházi közélet

annyi különemű, új, tehát ismeretlen jelenségei, ezek között annyi szétágazó — még járatlan utak, míveletlen, elhanyagolt területek.“

Ha már a képesítés azon különböző fokozatai szerint, — miket a lelkészi két vizsgán nyert osztályjegyzékek adnak, — fogjuk a pályázó egyént a kínálkozó, egyik vagy másik osztályu egyházba jelölni; vagyis a pályázónak qualificatióját, e szerint a kisebb vagy nagyobb jövedelmű egyházba való jelöltetésének emeltyűjét a pusztá bizonyítvány teszi; de figyelmen kívül hagyatik azon egyháznak belső életviszonya, körülménye, — s a jelöltnek e viszonyokhoz megkívántató képessége; nevezetesen az adminisztratív képesség, a kellő tapintat és tapasztalat bölcsesége: nézetem szerint a haladásnak itt útja el van zárva, az egyházi közérzet megzsibbasztva, — a „régiek maradnak“; de erre való tekintet nélkül soha „megújulni nem fognak“.

Ennélfogva a lelkészjelölő bizottságnak a két vizsgán nyert bizonyítvány mellett legfőbb figyelmét ezekre kell fordítani: „mily erkölcsi és anyagi, haladó vagy stagnáló viszonyok közt van a betöltendő egyház? Az egyház kormányzata mi erőt igényel? A pályázók közül ki bir azon kellékekkel, hogy az egyházban előtérbe lépett munkakört betöltse?“

Mert jegyezzük meg jól, ha itt a magánérdekek a közöst ponderálják: előbb-utóbb ez fog szenvedni, az egyházi közélet apránként önbizalmát veszve, hanyathomlok romlásnak fog indulni.

Jelöltessenek tehát az egyházakba, az egyházak természetének, ismert viszonyainak, körülményeinek derekasan megfelelni tudó, — a gyakorlati s egyházkormányzati téren kipróbált, — mindenesetre ezen viszonyoknak ismeretéhez megkívántató érzékkel, tapintattal rendelkező, eddig is már az egyházkormányzó hatóság által tenni, hatni, akarni tudónak felismert egyének; hogy így megtalálván minden egyház a maga papját, az egyházi közélet felviruljon, — s annak legmagasztosabb célja, az emberi fogalom szerinti tökély, mint végcél, inkább-inkább megközelíthessék.

Igaz ugyan, hogy a pályázatnál mindig a képesítés ilyen vagy amolyan jellege; s a szolgálati években kifejtett eredménydus siker, annak nagysága birnak döntő hatással a minősítés mértékének megfelelő osztályu, illetve jövedelmű egyházba való kijelölésre; de ha tekintetbe vesszük azt, hogy kitűnően képesített egyének, de kedvező helyi viszonyok között, adminisztratív képesség nélkül is képesek az egyházat statusquojában fentartani: legtöbb esetben az egyházak erős kormányzatot igénylő viszonyaira alkalmazva a pusztá bizonyítványi képesítést, azt tapasztaljuk, hogy ezen egyházak desolálódnak; s azokban az anarchia üti fel fejét; a hívek egyházas jelleme elhalványul, a keresztyéni öntudat merész tulkapásokká fajul.

Hol pedig a gyülekezet egyik vagy másik tagjának megválasztandó lelkészével szemben egyéni, családi érdekei játszó a főszerepet: ott az általános egyházi közérdek rendesen ki van játszva „a nép szava, Isten szava“ kicsüfolva. A mi mindenesetre érdemleges, az egyéni érdekek eszközéül az illető rabul ejtve, jobb érzelmeinek hódolva pedig, az önérdekében sértettek által megvetve.

Mindezeknek elkerülése tekintetéből azért a kijelölésnél főfigyelem fordítandó:

1-ör a bizonyítványokra,
2-or a hivatali eredménydus munkásságra, sikerre,
3-or a szóbanforgó üres egyház fennálló viszonyaira s körülményeire,

4-er a jelöltnek ezen viszonyokat és körülményeket rendezni tudó képességére.

Ezeket szemelőtt tartva: a sülyedésnek indult egyházak apránként emelkedni fognak; erkölcsi, anyagi erejükben megújulnak; könnyebben lesz elhordozható a mai nap-ság már önteherként vállainkra nehezedő szellemi és anyagi felelősség.

Faxit Deus!

Igazmondó.

L a p s z e m l e.

— Religio. —

(Folyt.)

A 9. 10. számban „A protestantismus mozgósít“ feliratu cikk megérdemli, hogy belőle egy kis mutatót adjak s vele kissé foglalkozzam. E jajgatás, két részre oszlik; az első foglalkozik a protestánsok hazai, a másik a külföldi mozgósításával. Itthon tehát sok a baj a protestánsok miatt, kik a „katholicismus megrontására törnek, mit hijába is tagadnak, mert ez oly bizonyos, mint pl. Isten létezése stb. A protestantismus lényege — a cikkírója szerint — a negatio és a catholicismus gyűlölete. Ez szülte, ez tartja fenn, ennek köszönheti, hogy el nem tűnt még a világ színéről.“

Majd Tisza Kálmán „vallásfőnök és premier miniszter“ szájába — hallomás szerint — ily nyilatkozatot ad: „Először szegénynyé teszem eszt az országot és azután protestánsná.“ S aztán leírja, miként „praedominál nálunk a protestantismus, az irodalomban, sajtóban, — megosztván e siker uralmát a zsidókkal, — a politikában, a közügyekben, hivatalokban, szóval mindenütt és mindenhol.“ Végül pedig, — kiüti a szeg a zsákból magát, — az a keserűsége, hogy azon alkalomból, midőn a kuria ösmert döntvénye, az unitárius egyházi felsőségnek, a házassági válópörökben, a magyarországi unitáriusok feletti ítélkezését behozta se miatt egyik evang. egyházkerület a kormányhoz feliratot intézett, melyben hasonló jogosultságnak, a többi prot. felekezetekre való kiterjesztését is kérte: az a „R.“ indítványa, hogy a képviselőjelöltektől a legünnepélyesebb módon vétessék ígéret arról, hogy eféle törvényjavaslatot meg ne szavazzanak. Sőt indítványozza a cikk (?) jegyü írója, hogy általában „tiltassék meg az áttérés elválási szándék-ból, vagy ha ez nem, állíttassék fel elvnek az, hogy a házasság jogérvényesen csak ama forum által ítéltető meg, mely előtt az meg lön kötve.“

A 10-dik számban az áll, „hogy míg itthon a protestantismus inkább csak a k n a munkára adja magát: ad-dig másutt nyiltabban, bátrabban száll ki a síkra.“

Ezután ösmerteti a Jénából kiinduló s az egész Németország protestánsaihoz intézett kiáltványt, melynek célja, a védelem mellett a támadás is, hogy ismerje meg mindenki mindinkább a jezsuitismusba hanyatló romanizmus igazi lényegét és utolsó célját. A kiáltvány így végző-

dik: „Az idők jelei azt mutatják, hogy közeledik a döntő csata. Az egyik oldalon egy mindent domináló és korlátozó akarát, mely Isten helyébe teszi magát, — a másik oldalon a szabad férfiak serege és köztük maga az Ur! Vegyük fel a küzdelmet! az Ur, kinek minden hatalom adatott az égben és a földön, győzelemre fog vezetni!“

Mi, szívünk-ből kívánjuk, hogy Ugy legyen! Amen! a „R.“ egész epéjéből mondja rá: hogy „Stramen!“

A mi már azt illeti, hogy a protestantismus lényege a negatio és ösmertető kapcsa, létfeltétele a pápaság elleni gyűlölet: erre meg kell jegyezni, hogy: qui bene distingvit, bene docet. Igaz, hogy a catholicismus dogmáit, szer-tartásait, organisatioját, újabb és újabb tanait és törekvé-seit, a mennyiben azok biblia ellenesek: elvetjük; de római részről ugy szeretnek feltüntetni bennünket, mintha ezzel a keresztyénséget is megtagadnánk, mert szerintökök birják ezt egyedül s más mindenki tévedésben és eret-nekségben van. Ezt már csakugyan tagadjuk. Ellenben szent tisztelettel hódolunk az isteni kijelentésnek s ezt tesszük egyedül hitünk és cselekedeteink sinórmértékévé. Számtalanszor el volt már mondva, hogy catholicismus és keresztyénség nem egy és ugyan az, sőt az ultramontanistust és catholicistust sem egy bordában szótték. A pars, pro toto, nem vehető. És a kijelentés positiv alapján álló protestáns ember igen könnyen mondhatja azt; midőn ő negatioval vádoltatik, „turpe est doctori culpa si redarguit ipsum“. Mert a mi álláspontunk a bibliához, a sokszor gunyolt „sola biblia“-hoz való visszatérés s a magát folyvást deformáló katho-licistust illeti meg a negatio vádja.

Hogy pedig a nevezett intézmény iránti gyűlölet éltet és tart fenn bennünket: erre ismét csak azt lehet felelni, hogy az író magából indulva ki, saját hangulatának adott kifejezést. Vannak állatok, melyeknek az a végzetük, hogy reczehártyájuk alkotása következtében mindent sárga színben látnak. Az ily tünemény az emberek közt, kivált a „rabies theologorum“ emberei közt is, mindennapos. Azért, hogy mi ellenünk, helytelenítünk egy rendszert és vallásos felfogást, vajjon gyűlöljük-e azt oly határtalanul, mint a hogy rólunk folyvást irkálják? A gyűlölettel ugy se megyünk semmire. A mi célunk: az Isten országának terjesztése, a világ evangyélizálása. S e szent munka sokkal inkább elfoglal, minthogy a tehetetlen és epekedő gyűlölködésre vesztegetnők időnket és erőnket.

Régen tisztában is vagyunk egymással. Catholicismus és protestantismus, a ker. szellem két egyeztetethet-lenül elágazó áramlata, nem egyes hittételek eltérése, hanem két különböző világírányzat, mit klimatikus, faji, történeti, politikai tényezők távolítanak el egymástól. Mi egészen más emberek vagyunk mint ők. Más a gondolkozásunk, más a véralkatunk, más egész lényünk. E két ellentétet egymással összehozni akarni, legalább is tévedés, de ebből korántsem következik a gyűlölet. S ilyet fogni, kivált a magyar prot. közönségre, nem kis vakmerőség. Vallásunkat és egyházunkat, nem a gyűlölet, hanem az igazság-hoz való rendületlen hűség tartja fenn és terjeszti tovább.

Vegyük ezzel ellentétben a kath. felfogást, mely szerint mi csak lázadók vagyunk, a kiket meg kell hódítani

előbb-utóbb; pártütők, a kiknek meg kell adnunk magunkat; vegyük azt a fennhéjázó windischgrätzi felfogást, mely „Unbedingte Unterwerfung“-ot kíván, mint amaz osztrák generális 1849-ben a magyar országos küldöttségtől, — s azonnal belátjuk, hogy melyik részen van hát a gyűlölet? Nem a mi leendő lelkészeink szívják magukba a gyűlöletet, hanem a Porrone Praelectió-iból oktató r. kath. papnövendékek, ezeket tanítják az említett jezsuita ama keresztyén (?) nézetére, hogy „a protestantismus az a vallásban, mi a pestis a természetben, már csak pusztá említésétől is irtóznokok kell, mint egy éltetek elleni gyilkossági kísérlettől.“ — s.

(Folyt. köv.)

A nagy-szalontai egyházmegyéből.

Igéretet tettünk egyik korábbi számunkban, hogy a n.-szalontai ev. ref. egyházmegye f. évi márcziushó 24-én tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből néhány közérdekű adatot följegyzünk lapunk hasábjain. Igéretünket beváltandók, közöljük az esperesi jelentés következő adatait.

Vallás-erkölcsi állapot.

Ha a közönséges istenisztelet gyakorlása a vallásos buzgóság mutatójánál és mérőjéül fogadható el: akkor egyházmegyénkben a vallásos buzgóság általában megörvendeztető, mert a közönséges istenisztelet gyakorlása, ugy az ünnepnapokon, mint vasárnapok délelőttjén egyházmegyénk minden egyházában dicséretesnek van jelezve; megzavarta ugyan ezt több helyütt az, hogy a vásárok vasárnap tartattak. Vasárnap délután egyházmegyénk 26 egyházában káté-magyarázat, 6-ban biblia-magyarázat, 9-ben felváltva e kettő, 2 ben egyszerű könyörgés tartatik. Köznap reggelenként naponként 21 egyházban, csak bűnbánati héten 5 egyházban tartatik istenisztelet, 11 egyházban hetenként 2-szer, 6 egyházban egyszer sem. — Köznap délután naponként 7 egyházban tartatik istenisztelet, 36-ban nem. — Köznapokon biblia-magyarázat tartatott 17 egyházban, 26-ban nem. — Urvacsoráztak 18 egyházban, hol ez nyilván tartatott, 22,717-en. — Viszonyitva ezen adatokat a mult 1885-dik évhez, haladás tapasztalható annyiban, hogy egygyel több helyen tartatott vasárnap délután káté-magyarázat, 2-vel több helyen tartatott biblia-magyarázat, mint tavaly.

Az erkölcsi állapot megítélésére szolgáljanak a következő adatok: törvénytelen szülöttek száma: 342 (3772 szülött közül); törvénytelenül együtt él, mennyire ez kipuhatható volt, 244 pár. Itt jelentékeny javulás észlelhető, a mennyiben ez év folyamán az egymással együtt élők több helyütt házasságra léptek és pedig némely helyen, mint Gyantán, tömegesen, hol 20 pár vadházasságban élő lépett törvényes házasságra. Visszas házasság 79 volt, kik közül lelkészi békéltetés folytán kibékült 35, elvált 22. Hozzánk áttért 25, kitért 12. Vegyes házasság 121. Nazarénus vagy más szekta hívei vannak 9 helyen, míg tavaly voltak 10 helyen, kik is a rajongásig üzött térítési mániájukkal több helyütt a családi békét felzavarták és közbotránkoztatást szültek. — Botránnyos bűneset 6 helyen fordult elő, mely a mult évhez képest kétségtelenül visszaesést mutat.

Végül örömmel jelzem, hogy az országos egyházi közalappól egyházmegyénknek misszió czímen adott parányi segély, (a b.-sebesi, m.-gyoroki, erdőhegyi lelkészeknek missziói utazásra 400 frt) harmatcseppként üditőleg hatott és éltet. Radnán, Lippán, Solymoson, Bokszezen az ujra ébredés, az egyházzá alakulás reményével biztató munkája megindult. mint ezt a külön betérjesztendő jelentések tanúsítják, melyekre e helyen is bátor vagyok felhívni a nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlés figyelmét.

Iskolaügy.

Mennyiben a törvénytörő egyházlátogatásról szóló jelentésem, a mult évi júliusi közgyűlés elé betérjesztési szerencsés voltam: az iskolaügy azotai állapotát az egyházmegye tanügyi bizottsága külön jelentésben fogja a nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlés előtt feltüntetni. Anynyit azonban, mint örvendetes haladást itt is jelzek, hogy a tankötelesek iskolába följárása, sokkal kedvezőbb, ugyhogy 8074 mindennapi iskolakötelesből följárt 7272 és 2450 ismétlő iskolakötelesből följárt 842; — továbbá, hogy a tannetvhez ragaszkodás s az iskoláknak taneszközökkel felszerelése konstatalható. A gyantéi pusztán tulajdonos Tisza Kálmán miniszterelnök és egyházmegyei gondnok ur, saját költségén egy iskolát és tanitóságot szervezett és azt mint felekezeti iskolát az egyházmegye fenhatósága alá helyezte. Szalontán egy V. és VI-ik osztályu fiiskola és tanitóság állittatott és ugy a fiu, mint a leányiskola felsőbb osztályai-ban a háziipar, — nevezetesen a szalmakalap- és kosárfonás tanítása ez évben megkezdett.

Egyházi építkezés és javítás történt összesen 11,786 frt 35 kr értékben.

Népmozgalmi adatok.

Egyházmegyénkben van összesen 43 anya, 6 leány és 174 főkegyház. Lelkek száma: 72,146, szülötteké 3772, meghaltaké 2455, esketetteké 784, konfirmáltaké 865. A 43 egyházban van 44 rendes lelkészi állomás, melyből egy most helyettessel van betöltve; ugy hogy van jelenleg 43 rendes, 1 helyettes és 12 segédlelkész; együtt = 56. 46 egyházban van ref. iskola 86 tanítóval; kik közül 4 lelkész-tanító, 1 helyettes lelkész-tanító, 2 segédlelkész-tanító, 79 tisztán tanító; ez utóbbiak közül 39 tanítói oklevéllel, 28 igazolvánnyal, 12 egyikkel sem bir. Tanköteles 6—12 évig: 8074; ezek közül feljárt: 7272; nemjárt: 803. 13—15 évig tanköteles 2450; ezek közül feljárt: 841, nemjárt: 1608. Az egyházmegye területén 2 helyt van állami, egy helyütt községi iskola, melyeknek növendékei közül 369 járt ref. vallástanítási órára. Továbbá van egy tanyai iskola, egy VI. osztályu, polgári iskolával kapcsolatos gymnasium 119 növendékkel és 6 tanárral.

Az esperesi jelentés így végződik: „Midőn az egyházmegye szellemi s anyagi állapotát a fentebbiekben van szerencsém feltüntetni: ismételve megújítom az 1884. és az 1885. évről szóló, hason tárgyú jelentésem kapcsában lelkésztársaimhoz intézett azon kérésemet, hogy mindent tegyenek meg s minden alkalmat használjanak fel a közönséges istenisztelet gyakorlásának minél általánosabbá tételére. E végből tartsanak vasárnap délutánoként káté-magyarázatot; köznap reggelenként könyörgést és a földmívelési munka szünetelésének idején, — november elejétől márczius közepéig, — mikor templomaink látogatottabbak, tartsanak hetenként egyszer biblia-magyarázatot; és azon

lelkészeket, a kik ezen ismételt felkérésemnek mindeddig nem tettek eleget, egyházmegyei végzés által vélem erre felhívandóknak;

továbbá: utasítandóknak vélem a presbyteriumokat, hogy az egyházi hivatalnokok fizetését, az egyházi törvényben is kimondott felelősség terhe alatt, — pontosan szolgáltassák ki.“

Irodalom.

Révész Kálmán székfoglalója.

„A lengyel Dissidens Kánonok Története s befolyása a budai zsinat törvényhozására.“ Irta Révész Kálmán nyilv. rend. hittanár a pápai ev. ref. főiskolában. Pápa, 1887. n. Sr. 30 l.

(Vége.)

A felgyújtott tűz csakugyan majd százévig emészté egyházunk belbékéjének gyér virágait. A lassanként hamvadozó tűzre olajat öntött a lengyel codex küriarchikus szellemének erő és hatalomteljes világi férfiak által beerőszakolása a budai zsinaton, melyet Sinai nem minden alap nélkül nevezett „papokat elnyomó zsinatnak.“ Az az ujtás, hogy a lelkészek az eddig általok gyakorlott egyházigazgató joga a budai kánonban csak engedménynek nyilvánított, az elnökség és a tulsuly, a világi résznek adott át, nemcsak multunk egész fejleményével ellentétben állt, hanem az összes zsinat-presbyteri rendszert tartó külföldi ref. egyházak rendtartásától teljesen elütött, — a lelkészeket jogvesztésekké, jogfosztottakká tette és megalázta. Nem csoda az elkeseredés, mi beállt, s az egyik rész tülhajtása természetesen vonta maga után a másik rész tülhajtását. Csoda, hogy szakadály nem állt elő.

Szerző nagyon jól felfogta azon archimedesi pontot, melyen a lelkészi jog, mégpedig öröklő jog, alapjáról felfordított. A lengyel codex kimondja, „a lelkészi kar, még inkább egyes lelkész az egyházkormányzás jogára soha igényt nem tarthat“ (8. l.); a budai 2-ik canon szerint pedig az egyházkormányzás joga „ex consensione et ecclesiarum utilitate ministris quoque religionis defertur“, tehát csak melleleg engedtetik meg. Ez ellentétben van ősi kánonainkkal, az apostoli tanítással s a presbyteri elvekkel, mert a lelkészek állandó és örök tényezői voltak az egyházkormányzásnak s a világi elemet csak hasonló jogilletti a paritas alapján, ez elv a debreczeni zsinat által (1881.) reparáltatott.

A végzetes tévedés abban tetőzik, hogy a lengyel codex latin fordítója Őri Fülep Gábor „mintául szolgáló egyházi törvénykönyvül“ tüntette fel a lengyel codexet s a hazai korábbi törvénykönyveket figyelembe sem vette. Abban igaza volt, hogy oly rendszeres törvénykönyv, mely a világiak jogát körül írja, nem volt, de azért az erdélyi jogszokást és szervezetet nem kellett volna figyelmen kívül hagynia, ezuton saját történelmi fejlődésünk fonálán kiegészíthető lett volna addig létező törvénykönyvünk. De a hatalmas világi elem, uszva a francia forradalom ujtó árjában (1789—91.) s hangos doctrinák hangfutamai után irányulván, a jogszerzést tulfeszíté: a conventi és zsinati elnökség magához ragadása által példátlan ujtást teremtett, sőt az evangélikusok még messzebb menve, egyetemes főcu-

ratori tisztet állítottak fel, minővel a földkerekségén egy prot. egyház sem bir... itt azonban nem követték őt református őseink; már csak az egyetemes püspökintézmény hiányzott vala, s változtatott néven érsek vagy primás lehetett volna utóbbiból. A zsinat világi elnökét a küriarchikus irányzat érzékelésére találólag nevezé el a lengyel codex „dictator“-nak (17. l.), tehát nem egyházi czímmel. Maga a kettős elnökség, midőn az egyházi gyűlések tagjai a paritas elvén egyenlők, szinte nem gyökerezik a presbyterianismuson s csak mi nálunk vert az gyökeret, s valódi szerencse, hogy eddig összeütközéseket nem szült, legalább veszélyes jellegűt.

A lengyel alkotmányozó zsinatok a két hitvallású protestánsok unioját tartották szem előtt egy alkotmány s közös konvent tervelése által, de azonnal felbomlott az; ez terveltetett a pesti és budai zsinatokon is, itt is siker nélkül. A lengyel codex rendszeres házassági törvénykezést állított elő, a budai zsinat V. szakasza szinte. Maig sem szerezhette vissza egyházunk a házassági törvénykezést, mit korább birt, s a magyar állami törvényhozás oly bátoratlan és gyenge, hogy mind e mai napig képtelen az egyenlőség és igazság követelménye szerint megoldani ez égő kérdést, sőt az anomáliát legujabban növelték, megadván a Királyhágón inueni unitárius töredékeknek Erdélyben birt jogaik gyakorlatát a két protestáns felekezet óriás hátrányára. E kérdésben vagy előre, vagy hátra meg kellene már tenni a döntő lépést, a mostani állapot türhetetlen és igazságtalan. Vagy minden felekezet helyeztessék az egyenlőség alapján ősi jogaiba, vagy minden felekezet áldozza azt fel az ujkori állam követelménye szerint. Az első mód alig remélhető, tétessék tehát lépés a második megoldás felé merész lépéssel. Polgári jog terén a középkorba visszahátrálásnak helye nincs többé. A lengyel codex 3-ik nagy vezéreszméje, a világiak tülnyomó hatalma és szerepiése is — melyet a budai zsinat akart nálunk behonosítani, keserves tusák után, elesett, s a paritas elvén megnyugtatóbb megoldást nyert s így ma, a magyar szellemnek megfelelő szervezet védpaizsa alatt állunk, sőt a szavazati jognak a gyülekezetek által széles körű gyakorlása a lelkészi irányzást és befolyást látszik erősebbé tenni. A lelkészi és világi elem kellő egyensulya előnyösebb lesz egyházunk javára, mint akár az egyik, akár a másik felszárnyalása.

De még egyházaalkotmányunk ma sem érte el fejlődés tetőpontját, a tiszta zsinat-presbyteri elv kifejeződésére még több ujtás kívántatik, fő akadály e tekintetben az állammal való verseny és viszony mostani hátrányos állapota, ennek tulajdonítható, hogy mi félig-meddig állam egyház is vagyunk, autonom is, de egyik sem tisztán és határozottan. Innen a sok zsurlódás, félreértés.

Révész Kálmán székfoglalója egyik legnyomósabb téménye ujjab értekezési irodalmunknak. Sok felvilágosítandó homályos pontjai közül történelmünknek ő egyikére új fényt vetett, a korán elhunyt derék apa buvár szellemével jeles fiának ez értékes művében. Isten segítse őt többre-többre!

Debreczen, 1887. július 12.

B. F.

Különfélék.

Halálozás. Lapunk felelős szerkesztőjét egészen váratlanul a legsúlyosabb csapás érte. Forrón szeretett neje, szül. Bészler Emilia, néhány napi gyöngékedés után, folyó hó 22 én jobblétre szenderült. A gyorsan bekövetkezett halált csak pár óráig tartó súlyos betegség előzte meg. Szelid béke lengjen a korán elhunyt ifju nő porai felett! Haláláról a következő gyászjelentés adatott ki: „Megrendült kebellem s a gyász lesújtó érzetével jelentjük, hogy a forrón szeretett feleség és egyetlen szeretett nőtestvér Csiky Lajosné, született Bészler Emilia, életének 35-ik, boldog házasságának 6-ik évében, folyó évi július 22-én, reggeli 6 órakor néhány napi szenvedés után, váratlanul meghalt. A boldogult földi maradványai július 24-én délután 4 órakor, e öbb Várad-utcán 2127. számú családi háznál, majd a kistemplomban tartandó gyászszertartással fognak a czepléd-utczai sirkertben a végnyugalomnak átadatni. Debreczen, 1887. július 22. Csiky Lajos, főiskolai hit-tanár. Bészler Lajos.”

A máramaros-ugocsi ev. ref. egyházmegye folyó évi második közgyűlése augusztus 4-re, a tiszaujlaki egyház kebelébe tüzetett ki az egyházmegyei elnökség által. A gyűlésen, néhány kisebb érdekű tárgyon kívül különösen a máramaros-szigeti misszió ügye fog behatóan tárgyalatni.

Értesítés a tiszántuli ev. ref. középiskolai tanáregyesület ügyeiről. Több fontos indok alapján, még májushóban tartott üléséből, megkereste a központi bizottság egyházkerületünk gymnasiumainak tanártestületeit az iránti nyilatkozatra, hogy helyesnek, czélszerűnek találnák-e a H.-M.-Vásárhelyre kitűzött közgyűlésnek a jövő évre leendő halasztását? Mindenünnen igenlő válasz érkezvén: a közgyűlés elhalasztása kimondatott. Ily körülmények között, az alapszabályok értelmében a jelenlegi bizottság levén hivatva az egyleti ügyek vezetésére: intézkedett a) a közpénztárnak, mint a nyugdíj és gyámintézeti pénztárnak megvizsgálásáról, b) a matematikai kérdésre beérkezett egyetlen pályamű megbirálásáról, c) a pályakérdések meghirdetéséről.

Pályázat. A tiszántuli ev. ref. középiskolai tanáregyesület által, a következő pályakérdések tüzetnek ki:

1) Általános tapasztalat, hogy összes középiskoláinkban, — habár a középiskolai képzés fokozatait és végcéljét minden tanügyi hatóság megszabja, — az osztályozásnál és a főlebb haladásra képesítésnél, az óhajandó egyforma eljárás és különösen a kellő szigor hiánya miatt ezen cél teljesen elérve nincs. „Fejtessenek ki protestáns középiskoláinknál ezen bajnak mind okai a mult és jelen tanügyi és társadalmi viszonyaiból, mind vészteljes következményei a jövőre. Végül adassék javaslat a felől, micsoda eljárással lehetne e bajon segíteni.“ Jutalma 120 frt. (A békési ev. ref. egyház és város adománya).

2) „A magyar protestáns tanárok érdemei általában a tudományok, különösbbe a magyarországi tudományos művelődés körül a tudományok különböző nemeiben kezdet-től maig. kritikai méltatásával azok irodalmi műveinek.“ Jutalma 400 frank aranyban. (A m.-szigeti ev. ref. lyceumi kormányzótanács adománya.)

Mindkét pályakérdésre nézve beadási határidőül 1888. májushó 15-ike tüzetik ki. A pályaművek idegen kézzel, tisztán leiratva, bekötötve és lapszámozva s szerző nevét rejtő jelíges levéllel ellátva, — a fentebb kitett határnapig, — az egyesület elnökéhez küldendők. Csak egyesületi tagok pályázhatnak.

Jegyzet: Az 1-ső számú kérdésre, — mely a mult évben is ki volt már tűzve, — elkésve érkezett egy pályamű. Erre nézve a bizottság azt határozta, hogy — ha az ismeretlen szerző másként nem intézkedik — a most kitűzött határidőre benyújtottnak tekintetik s annak idejében pályázatra bocsáttatik.

Debreczen, 1887. július 10.

A tiszántuli ev. ref. középiskolai tanáregyesület elnöksége.

Lelkészelölés. A battányai lelkeszségre, 21 pályázó közül kijelöltettek: Asztalos Sándor h.-m.-vásárhelyi, Böszörményi Béla gy.-várii, Kolumbán Áron békési, Sulyok István szegedi és Zöld József n.-bajomi segédlelkészek.

Szerkesztői posta. Cz. M. Kecskemét. A „Tájékozásul“ című kéziratot vettük, de úgy véljük, hogy semmiféle érdeket sem sértünk, ha azt nem bocsátjuk közre.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázat.

A miskólczi ev. ref. főgymnasiumnál két tanári állásra ezennel pályázat hirdettetik. Az egyik tanári szék tárgyai a classicai nyelvek (latin, görög) heti 20—22 órán; a másik tanári szék tárgyai a természetrajz és földrajz, szintén heti 20—22 órán, melyeken belől más rokon tantárgyat is tartozik néhány órán tanítani. Egyelőre mindkét tanszék ideiglenes minőségű, évi javadalma egyenként 800 frt, évnegyedenként egyenlő részletekben előre fizetve.

Pályázhatnak a törvényszerű képesítéssel bíró, ev. ref. vallásu tanárok és tanárjelöltek. Pályázóknak alólirt iskolatanácsi elnökhöz intézendő kérvényeik, melyben életkoruk, vallásuk, hadkötelezettségi viszonyaik, végzett tanulmányaik, tanári képesítésük, nyelvismereteik s netalán eddig tett szolgálataik okmányokkal igazolandók, folyó évi augusztushó 15-ig adandók be.

Kelt Miskólczon, 1887. július 12 én.

Bizony Tamás,
az iskolatanács elnöke.

2—2